

Τα πνευματικά δικαιώματα των δημοσιογράφων στο κυπριακό δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας, Σύγχρονες προκλήσεις και αναλύσεις⁽¹⁾.

Τατιάνα-Ελένη Συνοδινού,
Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Νομικής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας των δημοσιογράφων συνιστά μια ειδική, ενδεχομένως περιθωριακή, πτυχή της εφαρμογής του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας. Το δημοσιογραφικό έργο, όποια μορφή και εάν λαμβάνει προστατεύεται από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας εάν είναι πρωτότυπο, ενώ ο δημοσιογράφος-δημιουργός ή ο εργοδότης του, εάν ο δημοσιογράφος είναι αισθητός, απολαμβάνει τις εξουσίες του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος. Παράλληλα, οι περιορισμοί του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας χάριν της ελευθερίας της έκφρασης προσαρμόζουν το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας στις απαιτήσεις του δημοσιογραφικού επαγγέλματος.

Το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας μιας χώρας είναι η δικαιοκή αναπαράσταση αυτής της χώρας για τον πολιτισμό της, ενώ εκφράζει την πολιτισμική πολιτική που ακολουθείται σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο από ένα κοινωνικό σύνολο. Το ίδιο μπορεί να ειπωθεί και για τον ρόλο που διαδραματίζουν στη σύγχρονη εποχή τα Μέσα μαζικής επικοινωνίας. Τα ΜΜΕ όχι απλά καθρεφτίζουν το πολιτισμικό γίγνεσθαι αλλά και το διαμορφώνουν⁽²⁾.

Η ελευθερία της έκφρασης είναι η θεμέλια λίθος αλλά και η κινητήρια δύναμη του δημοσιογραφικού λειτουργήματος. Συχνά η δικαιοκή ενασχόληση με τα ΜΜΕ επικεντρώνεται στην ανταγωνιστική σχέση της ελευθερίας της έκφρασης με άλλα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στην τιμή ή την υπόληψη ή την προστασία του ιδιωτικού βίου.

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι μια διαφορετική πτυχή της πολυσχιδούς σχέσης του δικαίου και του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, η έκφραση της δημιουργικής ελευθερίας των δημοσιογράφων για την παραγωγή έργων του πνεύματος και η προστασία αυτών από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας με έμφαση στις προκλήσεις του

ψηφιακού περιβάλλοντος.

Στο πλαίσιο αυτό, αντικείμενο εξέτασης του πρώτου μέρους είναι οι προϋποθέσεις και το περιεχόμενο προστασίας του δημοσιογραφικού έργου από το κυπριακό δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας (I), ενώ αντικείμενο του δεύτερου μέρους είναι οι περιορισμοί του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας χάριν της ελευθερίας της έκφρασης (II).

I. Οι προϋποθέσεις και το περιεχόμενο προστασίας του δημοσιογραφικού έργου

A. Η πρωτοτυπία της μορφής

Η δημιουργική ελευθερία των δημοσιογράφων εκφράζεται μέσα από πολλαπλά και ποικίλα μέσα στην σύνθετη πραγματικότητα της σύγχρονης ενημέρωσης και ψυχαγωγίας. Η έννοια του «δημοσιογραφικού έργου» είναι μια θεωρητική κατασκευή.

Το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας δεν αναγνωρίζει νομοθετικά μια ενιαία ειδική κατηγορία των έργων των δημοσιογράφων αλλά αυτά είναι δυνατό να προστατεύονται εφόσον εντάσσονται σε κάποια από τις κατηγορίες έργων που προβλέπονται στο Ν.59/1976.

"Το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας δεν αναγνωρίζει νομοθετικά μια ενιαία ειδική κατηγορία των έργων των δημοσιογράφων αλλά αυτά είναι δυνατό να προστατεύονται εφόσον εντάσσονται σε κάποια από τις κατηγορίες έργων που προβλέπονται στο Ν.59/1976."

Στο πλαίσιο αυτό, τα δημοσιογραφικά άρθρα, γνώμης και επικαιρότητας, είναι δυνατό να προστατεύονται ως πνευματικά δημιουργήματα λόγου, ως φιλολογικά έργα⁽³⁾.

Το ίδιο, εξάλλου, ισχύει και για έργα τα οποία δεν αποτυπώνονται με τη μορφή του γραπτού λόγου. Πράγματι, το δημοσιογραφικό έργο είναι δυνατό να λάβει εκτός από τη μορφή γραπτού κειμένου και την μορφή έργου προφορικού λόγου⁽⁴⁾ (όπως ραδιοφωνικό ρεπορτάζ, ραδιοφωνική συνέντευξη κ.λπ.) ή έργου με τη μορφή εικόνας στατικής (όπως φωτογραφία ρεπόρτερ, χάρτης, σκίτσο, γελοιογραφία) ή κινούμενης με ήχο ή χωρίς (όπως τηλεοπτικό ρεπορτάζ, τηλεοπτική συνέντευξη, οπτικοακουστικό έργο με ενημερωτικό ή ψυχαγωγικό περιεχόμενο, ντοκιμαντέρ κ.λπ.).

Μια ειδική αναφορά πρέπει να γίνει στο θεσμικό πλαίσιο των συνεντεύξεων οι οποίες ανάλογα με το είδος και τον βαθμό της συμβολής του ερωτώντος δημοσιογράφου και του ερωτώμενου μπορεί να θεωρηθούν είτε έργα των οποίων αποκλειστικός δημιουργός είναι ο δημοσιογράφος είτε ο ερωτώμενος είτε έργα κοινής δημιουργίας. Ειδικότερα, εάν ο ερωτών χρησιμοποιεί ένα κοινότυπο ερωτηματολόγιο, το οποίο ο ερωτώμενος απαντά με πρωτότυπα εκφραστικά μέσα, ενώ ο δημοσιογράφος απλά μεταφέρει το προφορικό ή γραπτό έργο του ερωτώντος, αποκλειστικός δημιουργός της συνέντευξης θεωρείται ο ερωτηθείς. Αντίθετα, εάν έχει χρησιμοποιηθεί πρωτότυπο ερωτηματολόγιο ή εάν οι απαντήσεις του ερωτούμενου προκύπτουν μέσα από μια αλληλουχία ερωτήσεων και απαντήσεων έτσι ώστε το τελικό έργο να προκύπτει από μια σύνθετη δημιουργική αλληλεπίδραση θα πρόκειται για έργο κοινής δημιουργίας⁽⁵⁾.

Οιαδήποτε μορφή και εάν λαμβάνει, το δημοσιογραφικό έργο είναι δυνατό να προστατεύεται από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας εφόσον είναι πρωτότυπο. Το κριτήριο για την αναγνώριση της ύπαρξης

πρωτοτυπίας στην κυπριακή έννομη τάξη δεν είναι ιδιαίτερα υψηλό, αφού βάσει της κυπριακής νομοθεσίας⁽⁶⁾ και νομολογίας⁽⁷⁾ προστατεύεται κάθε έργο το οποίο δεν είναι προϊόν αντιγραφής. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα χαμηλό δείκτη για την αναγνώριση της πρωτοτυπίας, με αποτέλεσμα να είναι εύκολη η χορήγηση της προστασίας.

Β. Το αντικείμενο και το περιεχόμενο της προστασίας

Βασική αρχή του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας, η οποία έχει καθιερωθεί και από την κυπριακή νομολογία⁽⁸⁾ είναι η μη προστασία της ιδέας, αλλά μόνο της μορφής ενός έργου⁽⁹⁾.

Στο πλαίσιο αυτό, αντικείμενο προστασίας είναι η πρωτότυπη συγκεκριμένη μορφή του δημοσιογραφικού άρθρου, η οποία θα αξιολογηθεί τόσο βάσει της σύνθεσης όσο και της έκφρασης των ιδεών που αποτυπώνονται από τη δημοσιογραφική πένα. Έτσι, οι ιδέες και οι αρχές στις οποίες θεμελιώνεται το περιεχόμενο του δημοσιογραφικού λόγου δεν προστατεύονται από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά η χρήση τους είναι ελεύθερη στον καθένα. Στο πλαίσιο αυτό, η χρήση των απλών ιδεών που εκφράζονται μέσα από ένα δημοσιογραφικό άρθρο για τη δημιουργία και τη δημοσίευση άλλου άρθρου είναι ελεύθερη στο μέτρο που δεν αναπαράγεται η εσωτερική μορφή (δηλαδή η σύνθεση, αλληλουχία σκέψεων) και εξωτερική μορφή (τα μέσα έκφρασης, δηλαδή η συγγραφή) του περιεχομένου του προστατευόμενου άρθρου-πηγής, εφόσον δηλαδή δεν αναπαράγεται ο συγκεκριμένος τρόπος με τον οποίο εκφράστηκαν οι ιδέες από τον δημοσιογράφο-δημιουργό⁽¹⁰⁾.

Δεν προστατεύονται, συνεπώς, όσο πρωτότυπες και αν είναι, οι ιδέες προσέγγισης ενός θέματος ή η ιδέα για το κεντρικό θέμα ενός άρθρου ή για το «φόρματ» ενός περιοδικού⁽¹¹⁾.

Αναφορικά με τα άρθρα επικαιρότητας, το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας είναι δυνατό να

"Εάν ο ερωτών χρησιμοποιεί ένα κοινότυπο ερωτηματολόγιο, το οποίο ο ερωτώμενος απαντά με πρωτότυπα εκφραστικά μέσα, ενώ ο δημοσιογράφος απλά μεταφέρει το προφορικό ή γραπτό έργο του ερωτώντος, αποκλειστικός δημιουργός της συνέντευξης θεωρείται ο ερωτηθείς"

προστατεύει τα άρθρα επικαιρότητας, υπό την προϋπόθεση ότι ο δημοσιογράφος δεν αναλύσκει στην απλή παράθεση της πληροφορίας αλλά προβαίνει σε σχολιασμό ή χρησιμοποιεί πρωτότυπα εκφραστικά μέσα δίνοντας στην περιγραφή του γεγονότος πρωτότυπη μορφή.

Προστατευόμενα δημοσιογραφικά έργα είναι δυνατό να είναι και οι φωτογραφίες καθώς και οπτικοακουστικά έργα που δημιουργούνται από δημοσιογράφους. Η πρωτοτυπία της φωτογραφικής απεικόνισης θα αξιολογηθεί βάσει των ειδικότερων επιλογών του φωτογράφου ως προς την προετοιμασία και τις συνθήκες λήψης της εικόνας (φωτισμός, σκίαση, επιλογή ντεκόρ, ώρα λήψης, καιρικές συνθήκες λήψης κ.α.)⁽¹²⁾. Πάντως, σε κάθε περίπτωση η πρωτοτυπία της φωτογραφίας κρίνεται με επιείκεια⁽¹³⁾, ενώ στα οπτικοακουστικά έργα πχ ντοκιμαντέρ, δελτία ειδήσεων κ.α. ιδιαίτερη σημασία έχει η πρωτοτυπία της σκηνοθεσίας.

Εφόσον υπάρχει πρωτότυπο δημοσιογραφικό έργο, ο δημοσιογράφος ή ο εργοδότης του, εάν ο δημοσιογράφος είναι μισθωτός⁽¹⁴⁾, απολαμβάνουν τις εξουσίες του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος, όπως αυτές απαριθμούνται στο άρθρο 7 του Ν. 59/1976.

Ειδικότερα, ο δημοσιογράφος δύναται να απαγορεύει ή να επιτρέπει την αναπαραγωγή του έργου του, προσωρινή ή μόνιμη, άμεση ή έμμεση με οποιοδήποτε τρόπο και μορφή, όπως πχ αναπαραγωγή σε χαρτί, σε σκληρό δίσκο ηλεκτρονικού υπολογιστή, σε προσωρινή μνήμη Ram ή σε κρυφή μνήμη, την παρουσίαση του έργου στο κοινό, τη διανομή, διασκευή, μετάφραση, το δημόσιο δανεισμό κ.α. Απολαμβάνει, επίσης, τις εξουσίες του ηθικού δικαιώματος, όπως αυτές προβλέπονται στο άρθρο 7 παρ. 4 του Ν. 59/1976. Ειδικότερα, την εξουσία αναγνώρισης της πατρότητας του έργου και την εξουσία να αντιτίθεται σε κάθε αλλοίωση, περικοπή ή άλλη τροποποίηση αυτού, οι οποίες θα έθιγαν την τιμή ή την φήμη του.

Η μνεία του ονόματος του είναι δικαίωμα του

δημοσιογράφου, ενώ ο δημοσιογράφος μπορεί να επιλέξει την δημοσίευση με ψευδώνυμο ή την ανωνυμία, όπως πχ. στην περίπτωση απλών ρεπορτάζ ή άρθρων επικαιρότητας. Η εξουσία διαφύλαξης της ακεραιότητας του έργου παρέχει στον δημοσιογράφο-δημιουργό το δικαίωμα να αντιτίθεται σε κάθε περικοπή, αλλοίωση ή τροποποίηση του έργου του, οι οποίες θα έθιγαν την τιμή ή την φήμη του, ακόμη και όταν το περιουσιακό δικαίωμα έχει μεταβιβαστεί στον εργοδότη του.

Ο τελευταίος ή άλλα πρόσωπα που επίσης εργάζονται στην ίδια εκδοτική επιχείρηση, όπως αρχισυντάκτης, μπορεί να τροποποιεί το έργο, -(π.χ. αλλαγή τίτλου, αφαίρεση ή προσθήκη παραγράφων)-, όταν κρίνει πως αυτό επιβάλλεται για την καλύτερη οικονομική εκμετάλλευση του έργου ή του συνόλου στο οποίο εντάσσεται το έργο, π.χ. της εφημερίδας. Δεν αποκλείεται, ωστόσο, εάν οι τροποποιήσεις είναι πολύ σημαντικές ο δημοσιογράφος να αξιώσει την παράλειψη της μνείας του ονόματός του⁽¹⁵⁾.

Γ. Η κοινοτική νομολογία στο πεδίο της προστασίας των δημοσιογραφικών έργων στο ψηφιακό περιβάλλον

Η ψηφιακή τεχνολογία και η διαδικτυακή επικοινωνία έχουν ανατρέψει συθέμελα τα παραδοσιακά δεδομένα της αναπαραγωγής και διάθεσης προστατευόμενων από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας έργων. Τα δημοσιογραφικά έργα δεν αποτελούν εξαίρεση. Πέρα από την κλασική πλέον δικαιοτική προβληματική της χωρίς άδεια ψηφιοποίησης, της ανάρτησης και της διάδοσης έργων στο Διαδίκτυο, η προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων των δημοσιογράφων εγείρει σύνθετα νομικά ζητήματα, τα οποία έχουν απασχολήσει εθνικά δικαστήρια, αλλά και το δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, το εύρος της προστασίας των δημοσιογραφικών έργων στο Διαδίκτυο απασχόλησε το ΔΕΕ σε δυο πολύ σημαντικές αποφάσεις, οι οποίες είναι σημείο αναφοράς για

"Η πρωτοτυπία της φωτογραφικής απεικόνισης θα αξιολογηθεί βάσει των ειδικότερων επιλογών του φωτογράφου ως προς την προετοιμασία και τις συνθήκες λήψης της εικόνας (φωτισμός, σκίαση, επιλογή ντεκόρ, ώρα λήψης, καιρικές συνθήκες λήψης κ.α.)"

το ευρωπαϊκό δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας. Στην υπόθεση Infopaq η DDF, η οποία είναι η επαγγελματική κλαδική οργάνωση των ημερησίων εφημερίδων στη Δανία, στράφηκε δικαστικά για προσβολή πνευματικής ιδιοκτησίας κατά της εταιρίας Infopaq, η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα της παρακολούθησής και αναλύσεως των έντυπων μέσων μαζικής ενημερώσεως και, ειδικότερα, στην επεξεργασία και σύντομη επιλεγμένων άρθρων δανικών εφημερίδων και άλλων περιοδικών. Η επιλογή των άρθρων γίνεται βάσει ορισμένων θεματικών κριτηρίων που έχουν συμφωνηθεί με τους πελάτες και υλοποιείται μέσω μιας, όπως αποκαλείται, «μεθόδου συλλογής δεδομένων». Οι περιλήψεις στέλνονται στους πελάτες με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Για την προετοιμασία των περιλήψεων αυτών προηγείται σάρωση (σκανάρισμα) των δημοσιογραφικών άρθρων, δημιουργία αρχείου σε μορφή εικόνας, μεταφορά του αρχείου σε ένα διεκπεραιωτή OCR (Optical Character Recognition).

Τέλος, ανάλυση έκαστου αρχείου ώστε να βρεθούν οι καθορισμένες εκ των προτέρων λέξεις κλειδιά. Βάσει αυτής της επεξεργασίας, κάθε φορά, δημιουργείται ένα αρχείο που αναφέρει τον τίτλο, το τμήμα και τον αριθμό της σελίδας του δημοσιεύματος, όπου υπάρχει η λέξη κλειδί. Για να διευκολυνθεί επιπλέον η ανεύρεση της λέξεως κλειδί κατά την ανάγνωση του άρθρου, η λέξη αυτή φυλάσσεται με τις πέντε λέξεις που προηγούνται και τις πέντε λέξεις που έπονται αυτής.

Δεδομένου, ότι μετά την δημιουργία της περίληψης το αρχικό αρχείο διαγράφεται, το ζήτημα το οποίο τέθηκε στο δικαστήριο ήταν κατά πόσο αυτή η περίληψη του άρθρου (δηλαδή ο τίτλος και το απόσπασμα των 11 λέξεων) προσβάλλουν τα δικαιώματα των Δανών δημοσιογράφων, επειδή συνιστούν χωρίς άδεια μερική αναπαραγωγή ενός προστατευόμενου έργου⁽¹⁶⁾.

Το βασικό ερώτημα το οποίο απασχόλησε, συνεπώς, το Δικαστήριο ήταν το εάν μπορεί

ένα τόσο σύντομο απόσπασμα να θεωρηθεί ότι συνιστά αναπαραγωγή εν μέρει ενός φιλολογικού έργου. Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, η απάντηση είναι θετική, εάν το απόσπασμα αυτό εμπεριέχει κάποια στοιχεία πρωτοτυπίας, κάτι που θα το αποφασίσει το αρμόδιο εθνικό δικαστήριο.

Στη δεύτερη πιο πρόσφατη απόφαση στη υπόθεση Svensson⁽¹⁷⁾ το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφαινεται και ξεκαθαρίζει μερικώς τουλάχιστον, το δικαιοτικό τοπίο για ένα θέμα στο οποίο τα εθνικά δικαστήρια είχαν αποκλίνουσες θέσεις, αυτό της εισαγωγής υπερσυνδέσμων σε προστατευόμενα από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας έργα και συγκεκριμένα σε δημοσιογραφικά άρθρα⁽¹⁸⁾.

Εν προκειμένω, οι ενάγοντες, όλοι δημοσιογράφοι, έγραψαν άρθρα για τον τύπο τα οποία δημοσιεύτηκαν σε μια εφημερίδα, την Göteborgs-Posten, τόσο έντυπα όσο και διαδικτυακά, στη Σουηδία. Η πρόσβαση στα άρθρα αυτά ήταν ελεύθερη στον ιστότοπο της εφημερίδας Göteborgs-Posten. Η εναγόμενη εταιρία, η Retriever Sverige, εκμεταλλεύεται έναν ιστότοπο ο οποίος παρέχει στους πελάτες του, ανάλογα με τις ανάγκες τους, καταλόγους διαδικτυακών συνδέσμων δυνάμενων να ενεργοποιηθούν με επιλογή που οδηγούν σε άρθρα δημοσιευμένα σε άλλους ιστοτόπους. Οι δημοσιογράφοι στράφηκαν κατά της εταιρίας επικαλούμενοι προσβολή πνευματικής ιδιοκτησίας γιατί η εταιρία αυτή είχε εκμεταλλευθεί, χωρίς την άδειά τους, κάποια από τα άρθρα τους, θέτοντάς τα στη διάθεση των πελατών της. Συγκεκριμένα, επικαλέστηκαν προσβολή του δικαιώματος παρουσίας στο κοινό.

Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, δεν συνιστά πράξη παρουσίας στο κοινό η παροχή σε ιστότοπο συνδέσμων προς έργα που διατίθενται ελεύθερα σε άλλον ιστότοπο, δεδομένου ότι αφού τα έργα αυτά έχουν ήδη δημοσιευτεί στο Διαδίκτυο και είναι ελεύθερα προσβάσιμα, χωρίς τεχνολογικούς περιορισμούς, πχ κωδικό,

"Το βασικό ερώτημα το οποίο απασχόλησε, συνεπώς, το Δικαστήριο ήταν το εάν μπορεί ένα τόσο σύντομο απόσπασμα να θεωρηθεί ότι συνιστά αναπαραγωγή εν μέρει ενός φιλολογικού έργου"

τότε δεν γίνεται παρουσίαση σε ένα νέο κοινό. Η απόφαση αυτή είναι ιδιαίτερα ευνοϊκή όχι μόνο για τους bloggers αλλά και για διαδικτυακές υπηρεσίες όπως η Googlenews ή η Yahooonews δεδομένου ότι πλέον, παρά την καταδίκη τους από ορισμένα εθνικά δικαστήρια στο παρελθόν, όπως π.χ. στο Βέλγιο στην πολύκροτη υπόθεση Copiepresse κατά Google⁽¹⁹⁾, και παρά τις συνεχείς πιέσεις των εκδοτών εφημερίδων για καταβολή αμοιβής για την χρήση των άρθρων τους από αυτές τις υπηρεσίες (να θυμίσουμε ότι στη Γερμανία ψηφίστηκε ειδικός νόμος, γνωστός ως «Lex Google»⁽²⁰⁾, βάσει του οποίου καθιερώνεται ένα συγγενικό δικαίωμα υπέρ των εκδοτών, ενώ σχετικά νομοσχέδια εκκρεμούν σε Ισπανία και Ιταλία⁽²¹⁾), μπορούν να παρέχουν υπερσυνδέσμους (links) σε άρθρα εφημερίδων χωρίς την άδεια των δικαιούχων υπό την προϋπόθεση ότι αυτά διατίθενται ελεύθερα, χωρίς τεχνολογικούς περιορισμούς, είτε στην ιστοσελίδα της εφημερίδας που τα πρωτοδημοσίευσε είτε αλλού στο Διαδίκτυο. Ωστόσο, βάσει της απόφασης Infopaq, η οποία έκανε δεκτό ότι είναι δυνατό να προστατεύεται από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας ακόμη και ένα απόσπασμα 11 λέξεων εάν εμφανίζει πρωτοτυπία, σε περιπτώσεις που εκτός από τον υπερσύνδεσμο παρέχεται απόσπασμα του άρθρου, όπως ενδεχομένως οι πρώτες σειρές αυτού, δεν αποκλείεται να θεμελιωθεί η χωρίς άδεια μερική αναπαραγωγή προστατευόμενου έργου.

II. Οι περιορισμοί του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας χάριν της ελευθερίας της έκφρασης

Η προστασία ενός άρθρου ή κάποιας άλλης κατηγορίας δημοσιογραφικού έργου από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας έχει ως συνέπεια την αναγκαιότητα της λήψης της προηγούμενης άδειας του δημιουργού ή άλλου δικαιούχου για τη διενέργεια οποιασδήποτε πράξης η οποία εντάσσεται στο περιεχόμενο των πνευματικών δικαιωμάτων (περιοριστικό και

ηθικό δικαίωμα), εκτός εάν η πράξη εντάσσεται στο πεδίο εφαρμογής κάποιου από τους ρητά προβλεπόμενους στον Ν. 59/1976 περιορισμούς του περιουσιακού δικαιώματος.

Ιδιαίτερη σημασία για τα δημοσιογραφικά έργα καταλαμβάνουν οι περιορισμοί που έχουν τεθεί για την διασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης μέσω της ελεύθερης ανάπτυξης κριτικής και της πληροφόρησης του κοινού για επίκαιρα γεγονότα.

Οι περιορισμοί αυτοί αφορούν τη δυνατότητα χρήσης έργων για σκοπούς κριτικής ανασκόπησης ή αναφοράς σε επίκαιρα γεγονότα (άρθρο 7 (2) (α)), της παράθεσης αποσπασμάτων (άρθρο 7 (2) στ) και τη δυνατότητα χρήσης άρθρων και άλλων προστατευόμενων έργων για λόγους ενημέρωσης (άρθρο 7 (2) (ζ)).

Οι δυο πρώτες εξαιρέσεις είναι γενικές, δεδομένου ότι δεν θέτουν ως προϋπόθεση ότι η χρήση γίνεται από τον τύπο ή από ΜΜΕ, ενώ η τρίτη εξαίρεση, η οποία επί της ουσίας διαχωρίζεται σε δυο ειδικότερες εξαιρέσεις, αφορά χρήσεις που γίνονται από τον τύπο.

Α) «Δίκαιη χρήση» έργων για σκοπούς κριτικής ανασκόπησης ή αναφοράς σε επίκαιρα γεγονότα (άρθρο 7 (2) (α))

Βάσει του άρθρου 7 (2) (α) του Ν. 59/1976 το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας δεν περιλαμβάνει το δικαίωμα ελέγχου της τελέσεως οιασδήποτε των πράξεων με πνεύμα καλής πίστης για το σκοπό κριτικής ανασκοπήσεως ή αναφοράς σε επίκαιρα γεγονότα, υπό τον όρο ότι, εάν η χρήση αυτή γίνεται δημόσια, αυτή συνοδεύεται από αναγνώριση του τίτλου και της πατρότητας του έργου. Η διάταξη αποτελεί μεταφορά στην κυπριακή έννομη τάξη της ρήτρας «δίκαιης χρήσης» (fair dealing) που απαντάται στο αγγλικό δίκαιο⁽²²⁾.

Βάσει της διάταξης, προστατευόμενα από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας έργα, όπως έργα λόγου, οπτικοακουστικά έργα, μουσικά έργα, φωτογραφίες κ.α. είναι δυνατό να

"το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας δεν περιλαμβάνει το δικαίωμα ελέγχου της τελέσεως οιασδήποτε των πράξεων με πνεύμα καλής πίστης για το σκοπό κριτικής ανασκοπήσεως ή αναφοράς σε επίκαιρα γεγονότα"

χρησιμοποιηθούν σε δημοσιογραφικό έργο (όπως άρθρο, ρεπορτάζ ή εκπομπή) για τον σκοπό κριτικής ανασκόπησης ή για τον σκοπό αναφοράς σε επίκαιρα γεγονότα.

Το εύρος της εφαρμογής της διάταξης εξαρτάται από το αντίστοιχο εύρος της έννοιας της «κριτικής ανασκόπησης» και του «επίκαιρου γεγονότος». Τα αγγλικά δικαστήρια υιοθετούν μια ευέλικτη στάση⁽²³⁾ αναφορικά με την ερμηνεία των εννοιών αυτών, δίνοντας, παράλληλα, ιδιαίτερη έμφαση στο κριτήριο της καλής πίστης, το οποίο, επίσης, πρέπει να συντρέχει, ενώ ουσιώδους σημασίας είναι και το μέγεθος του μέρους του έργου που χρησιμοποιείται για την κριτική ανασκόπηση ή την αναφορά του επίκαιρου γεγονότος.

Στο πλαίσιο αυτό, στην Pro Sieben Media AG v Carlton UK television Ltd⁽²⁴⁾ το Δικαστήριο έκανε δεκτή την επίκληση της εξαίρεσης της χρήσης έργου για τον σκοπό της κριτικής ανασκόπησης αναφορικά με την αναπαραγωγή και παρουσίαση στο κοινό μέρους τηλεοπτικής εκπομπής σε άλλο τηλεοπτικό πρόγραμμα. Ειδικότερα, η τηλεοπτική εκπομπή περιελάμβανε συνέντευξη η οποία είχε δοθεί κατόπιν της καταβολής αμοιβής από τους υπεύθυνους της εκπομπής στα πρόσωπα που έδωσαν την συνέντευξη. Παρά το γεγονός ότι η εκπομπή που αναπαρήγαγε μέρος της συνέντευξης δεν άσκησε κριτική στο περιεχόμενο αυτής, αλλά στο γεγονός ότι οι δημοσιογράφοι είχαν πληρώσει για να πάρουν την συνέντευξη, το Δικαστήριο έκρινε ότι η κριτική ήταν καλόπιστη και έκανε δεκτή την εφαρμογή της εξαίρεσης.

Αναφορικά με την δεύτερη περίπτωση που καλύπτεται από την εν λόγω εξαίρεση, την δυνατότητα χρήσης για τον σκοπό της αναφοράς σε επίκαιρα γεγονότα, η έννοια του «επίκαιρου γεγονότος» αφορά όλα τα ζητήματα που απασχολούν την επικαιρότητα⁽²⁵⁾, ενώ δεν μπορεί εκ των προτέρων να περιοριστεί χρονικά, πχ μόνο τα γεγονότα που έλαβαν χώρα τις τελευταίες 24 ή 48 ώρες. Έτσι, ακόμη και ένα γεγονός που έλαβε χώρα κάποιο καιρό

πριν μπορεί να εξακολουθεί να είναι επίκαιρο εάν ενδιαφέρει ακόμη το δημόσιο διάλογο ή εάν συνδέεται με ένα νεότερο γεγονός⁽²⁶⁾.

Απαραίτητη, ωστόσο, προϋπόθεση είναι η ύπαρξη ενός βαθμού ουσιαστικής σύνδεσης του έργου με το επίκαιρο γεγονός και ειδικότερα το κατά πόσο ήταν εύλογα αναγκαία η χρήση του έργου για την παρουσίαση του επίκαιρου γεγονότος. Στο πλαίσιο αυτό, κρίθηκε ότι η δημοσίευση από εφημερίδα ιδιωτικής αλληλογραφίας της Δούκισσας του Γουίνσδορ με τον σύζυγό της με αφορμή το γεγονός του θανάτου της δεν δικαιολογείται εξαιτίας της απουσίας σύνδεσης των επιστολών με το γεγονός του θανάτου⁽²⁷⁾.

Β) Παράθεση αποσπασμάτων (άρθρο 7 (2) στ)

Η εξαίρεση της παράθεσης αποσπασμάτων επιτρέπει την χρήση αποσπάσματος έργου για οποιονδήποτε σκοπό, συμπεριλαμβανομένης και της χρήσης για λόγους ενημέρωσης.

Βάσει της διάταξης επιτρέπεται η παράθεση αποσπασμάτων έργων, τα οποία δημοσιεύθηκαν, εφόσον αυτό δεν αντιβαίνει προς τη χρηστή πρακτική και εφόσον η έκταση αυτών δεν υπερβαίνει την έκταση που δικαιολογείται από το σκοπό αυτό, περιλαμβανομένης της παραθέσεως αποσπασμάτων από άρθρα εφημερίδων και περιοδικών υπό μορφή συνοψίσεως του τύπου, νοουμένου ότι γίνεται μνεία της πηγής προελεύσεως και του ονόματος του δημιουργού, το οποίο εμφανίζεται επί του έργου που χρησιμοποιείται με τον τρόπο αυτό.

Η διάταξη αφορά όλες τις κατηγορίες έργων, ενώ δεν ορίζεται ότι το απόσπασμα πρέπει να είναι σύντομο, αλλά η έκταση του αποσπάσματος πρέπει να δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό. Στο πλαίσιο αυτό, θα είναι δυνατή η παράθεση ακόμη και μεγάλου αποσπάσματος εάν αυτό δικαιολογείται από την ανάγκη ενημέρωσης του κοινού. Η έννοια της παράθεσης αποσπασμάτων είναι ευρεία και περιλαμβάνει κάθε τρόπο παράθεσης μέρους

"Ακόμη και ένα γεγονός που έλαβε χώρα κάποιο καιρό πριν μπορεί να εξακολουθεί να είναι επίκαιρο εάν ενδιαφέρει ακόμη το δημόσιο διάλογο ή εάν συνδέεται με ένα νεότερο γεγονός"

ενός έργου, όπως με αναπαραγωγή, διάλεξη, τηλεοπτική και ραδιοφωνική μετάδοση⁽²⁸⁾, ενώ πρέπει να γίνει δεκτό ότι εφαρμόζεται και για χρήσεις στο ψηφιακό περιβάλλον.

Απαραίτητη είναι η μνεία του ονόματος του δημιουργού. Το άρθρο ειδικώς αναφέρεται και στη δυνατότητα δημιουργίας σύνοψης του τύπου υπό μορφή επισκόπησης, η οποία θα απαρτίζεται από αποσπάσματα από άρθρα και όχι από ολόκληρα τα άρθρα.

Γ) Χρήση άρθρων και άλλων έργων για σκοπούς ενημέρωσης (άρθρο 7 (2) (ζ)).

Τέλος, προβλέπονται δύο ειδικότερες περιπτώσεις χρήσεις έργων για σκοπούς ενημέρωσης. Πηγή της σχετικής διάταξης είναι το άρθρο 10 bis της Σύμβασης της Βέρνης.

Βάσει του άρθρου 7 (2) (ζ) επιτρέπεται η αναπαραγωγή δια του τύπου, παρουσίαση στο κοινό ή διάθεση δημοσιευμένων άρθρων για οικονομικά, πολιτικά ή θρησκευτικά θέματα επικαιρότητας ή ραδιοτηλεοπτικώς μεταδιδόμενων έργων ή άλλων αντικειμένων του ιδίου τύπου, όταν η χρήση αυτή δεν απαγορεύεται ρητά και εφόσον αναφέρεται η πηγή, συμπεριλαμβανομένου του ονόματος του δημιουργού, ή χρήση έργων ή άλλων αντικειμένων κατά την παρουσίαση της επικαιρότητας, στο βαθμό που δικαιολογείται από τον ενημερωτικό σκοπό και εφόσον αναφέρεται η πηγή, συμπεριλαμβανομένου του ονόματος του δημιουργού, εκτός εάν διαπιστωθεί ότι αυτό είναι αδύνατο.

Καταρχήν, επιτρέπεται η χρήση δημοσιευμένων άρθρων για οικονομικά, πολιτικά ή θρησκευτικά θέματα και ραδιοτηλεοπτικώς μεταδιδόμενων έργων από τον τύπο κατά την παρουσίαση θεμάτων της επικαιρότητας. Η αναφορά στον τύπο καλύπτει τόσο το παραδοσιακό έντυπο όσο και τον ηλεκτρονικό τύπο⁽²⁹⁾.

Η δυνατότητα χρήσης, ωστόσο, αφορά μόνο άρθρα ή ραδιοτηλεοπτικώς μεταδιδόμενα έργα που αφορούν αποκλειστικά οικονομικά, πολιτικά ή θρησκευτικά θέματα. Κατά

συνέπεια, η εξαίρεση δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής αναφορικά με άρθρα ή έργα που έχουν άλλη θεματική, όπως πολιτιστικά, αθλητικά, ιατρικά, επιστημονικά, τεχνικά, λογοτεχνικά κ.α.⁽³⁰⁾.

Η δεύτερη εξαίρεση που προβλέπεται από τη διάταξη είναι η χρήση έργων ή άλλων αντικειμένων κατά την παρουσίαση της επικαιρότητας. Περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εξαίρεσης είναι η χρήση έργων που βλέπονται ή ακούγονται κατά την παρουσίαση ενός επίκαιρου γεγονότος, όπως π.χ. η συμπερίληψη της μουσικής που ακούγεται κατά την παρέλαση ή τη διαδήλωση στο ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό ρεπορτάζ για το επίκαιρο γεγονός της παρέλασης ή της διαδήλωσης⁽³¹⁾, η αναπαραγωγή από τον τύπο φωτογραφίας που εκτίθεται σε αίθουσα τέχνης κατά την ημέρα των εγκαίνιων κ.α.⁽³²⁾.

Επίλογος

Σε μια εποχή όπου το δικαίωμα πληροφόρησης του κοινού έχει αναχθεί σε ισχυρό θεμέλιο της διαδικτυακής δημοσιογραφίας και της διαδικτυακής ελευθερίας γενικότερα, η προστασία των έργων των δημοσιογράφων από ιδιοκτησιακής φύσης δικαιώματα, όπως το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, φαντάζει ενδεχομένως για μερικούς ως αναχρονιστικό κατάλοιπο μιας ρομαντικής εποχής, όπου η πνευματική ιδιοκτησία θεωρούνταν εξίσου ιερό και απαραβίαστο δικαίωμα με την ελευθερία της έκφρασης.

Οι γίγαντες του Διαδικτύου και νέες ενημερωτικές υπηρεσίες και εξειδικευμένες μηχανές αναζήτησης διεκδικούν ή επιβάλλουν de facto τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν χωρίς άδεια, και συνεπώς χωρίς αμοιβή, το δημοσιογραφικό έργο χάριν του δικαιώματος μια καλύτερης και πληρέστερης πληροφόρησης του κοινού.

Η καινοτομία στην παροχή ενημέρωσης, όπως και σε κάθε τομέα της ζωής μας, είναι μια θεμιτή δημοκρατική αξίωση, η οποία, ωστόσο,

"Οι γίγαντες του Διαδικτύου και νέες ενημερωτικές υπηρεσίες και εξειδικευμένες μηχανές αναζήτησης διεκδικούν ή επιβάλλουν de facto τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν χωρίς άδεια, και συνεπώς χωρίς αμοιβή, το δημοσιογραφικό έργο"

πρέπει να ικανοποιείται μέσα από μια στάθμιση συμφερόντων που θα επιτρέπει σε όλους τους παράγοντες της διαδικτυακής ενημέρωσης να μοιραστούν τα έσοδα κάθε νέας επιχειρηματικής δράσης αναλογικά με την συμβολή τους.

Στο πλαίσιο αυτό, τα πνευματικά δικαιώματα των δημοσιογράφων και εκδοτών δεν αποτελούν απλά μια ειδική, και ενδεχομένως περιθωριακή, περίπτωση εφαρμογής της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά το εφαλτήριο για μια ευρύτερη δικαιική αναζήτηση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις στο πεδίο της πρόσβασης στην πληροφόρηση και στη γνώση στην ψηφιακή εποχή.

.....

Σημειώσεις

1. Η παρούσα μελέτη παρουσιάστηκε στην ημερίδα με θέμα «Κώδικας Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας και Προστασίας της Πνευματικής Ιδιοκτησίας» που διοργανώθηκε από στις 20 Μαΐου 2014 από το Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων, την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, την Ένωση Συντακτών Κύπρου, τον Σύνδεσμο Εκδοτών Εφημερίδων και Περιοδικών Κύπρου και την Επιτροπή Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας.
2. Τ. Ε. Συνοδινού, Τα πνευματικά δικαιώματα των δημοσιογράφων: από την παραγωγή ενημέρωσης στη δημιουργία πολιτισμού, ΔΙΜΕΕ 2007, σελ. 199.
3. Στο άρθρο 2 του Ν. 59/1976 δίνεται ο ορισμός του φιλολογικού έργου. Ως φιλολογικό έργο νοείται «ανεξαρτήτως φιλολογικής ποιότητας, οιονδήποτε των κάτωθι ή παρομοίων προς αυτά έργων, ήτοι (α) μυθιστορήματα, διηγήματα και ποιητικά έργα (β) θεατρικά έργα, σκηινικές οδηγίες, κινηματογραφικά σενάρια και κείμενα δι' εκπομπάς (γ) εγχειρίδια, πραγματείες, ιστορικά έργα, βιογραφίες, δοκίμια και άρθρα (δ) εγκυκλοπαιδείας και λεξικά (ε) επιστολάς, εκθέσεις και υπομνήματα (στ) διαλέξεις, ομιλίες και κηρύγματα μη περιλαμβανομένων των από άμβωνος ομιλιών και των εν τη Βουλή των Αντιπροσώπων, τοις συνεδρίοις και Δικαστηρίοις αγορευσεων (ζ) πίνακας ή συνδυασμός (η) πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή».
4. Για την προστασία ενός ραδιοφωνικού «editorial» το οποίο είχε χωρίς την άδεια του δημοσιογράφου-δημιουργού του αναπαράχθει σε εφημερίδα βλ. από τη γαλλική νομολογία : CourCass, ch.civ., 30 Janvier 1978, Gaz.Pal. 1978-II, σελ.466.
5. Π. Κοριατοπούλου, Θεσμικό πλαίσιο συνεντεύξεων, στο συλλογικό έργο : Ε. Σταματούδη (επιμ.), Δημοσιογράφοι και εκδότες ΜΜΕ, Ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2009, σελ. 46-49.
6. Ειδικότερα, βάσει του άρθρου 3 (2) (β) του Ν. 59/1976 «Νοείται ότι έργο είναι πρωτότυπο, αν είναι προσωπικό πνευματικό δημιουργήμα του δημιουργού του και όχι αντιγραφή ήδη υπάρχοντος έργου ή προσχεδίου ή προπλάσματος έργου. Η αναγνώριση προστασίας δεν εξαρτάται από την εφαρμογή κανενός πρόσθετου κριτηρίου».
7. Όπως χαρακτηριστικά έχει ειπωθεί στην υπόθεση Σωκράτους Κώστας ν. Gruppo Editoriale Fabbri - Bompiani και Άλλων, (1997) 1 Α.Α.Δ. 1204, «Ένας από τους βασικούς νομικούς προβληματισμούς του δικαστηρίου ήταν η έννοια της "πρωτοτυπίας" του έργου, που απαντάται στις διατάξεις του νόμου, ως προϋπόθεσης για την παροχή έννομης προστασίας. Για το σκοπό αυτό υιοθέτησε την παλιά και συχνά αναφερόμενη στο χώρο αυτό του δικαίου ρήση του δικαστή Peterson στη University of London Press Ltd. ν. University Tutorial Press Ltd. [1916] 2 Ch. 601: "The word "original" does not in this connection mean that the work must be the expression of original or inventive thought. Copyright Acts are not concerned with the originality of ideas, but with the expression of thought, ... The originality which is required relates to the expression of the thought. But the Act does not require that the expression must be in an original or novel form, but that the work must not be copied from another work - that it should originate from the author."».
8. Βλ. σχετικά: Σωκράτους Κώστας ν. Gruppo Editoriale Fabbri - Bompiani και Άλλων, (1997) 1 Α.Α.Δ. 1204, ό.π. Ειδικότερα, όπως σημειώθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο : «».
9. Βλ. σχετικά : Τ. Συνοδινού, Ph. Jougoux, Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στο ακαδημαϊκό περιβάλλον: μια συγκριτική προσέγγιση της κυπριακής και της γαλλικής έννομης τάξης, Λευκωσία, 2010, σελ. 17-18.
10. Τ. Ε. Συνοδινού, Τα πνευματικά δικαιώματα των δημοσιογράφων: από την παραγωγή ενημέρωσης στη δημιουργία πολιτισμού, ό.π.
11. Α. Παπαδοπούλου, Ο δημοσιογράφος ως πνευματικός δημιουργός και η

προστασία των ηθικών του συμφερόντων, στο συλλογικό έργο : Ε. Σταματούδη (επιμ.), Δημοσιογράφοι και εκδότες ΜΜΕ, Ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ό.π., σελ. 14.

12. Βλ. σχετικά : ΔΕΕ, Eva-Maria Painer κατά Standard VerlagsGmbH, Axel Springer AG, Süddeutsche Zeitung GmbH, Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co KG, Verlag M. DuMont Schauberg Expedition der Kölnischen Zeitung GmbH & Co KG, C-145/10, Απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 2011. Ειδικότερα, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι : «90. Όσον αφορά, πρώτον, το ερώτημα εάν οι φωτογραφίες που απεικονίζουν πιστά την πραγματικότητα, ιδίως τα φωτογραφικά πορτρέτα, απολαμβάνουν της προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού δυνάμει του άρθρου 6 της οδηγίας 93/98, πρέπει να επισημανθεί ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει, με την απόφαση της 16ης Ιουλίου 2009, C-5/08, Infopaq International (Συλλογή 2009, σ. I-6569, σκέψη 35), ότι το δικαίωμα του δημιουργού δύναται να εφαρμοστεί μόνον όσον αφορά αντικείμενο που είναι πρωτότυπο υπό την έννοια ότι είναι αποτέλεσμα προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού του. ...91 Στο στάδιο της προετοιμασίας, ο δημιουργός μπορεί να επιλέξει τη θέση, τη στάση του ατόμου που θα φωτογραφηθεί ή τον φωτισμό. Κατά τη λήψη του φωτογραφικού πορτρέτου, μπορεί να επιλέξει το κάδρο, τη γωνία λήψης καθώς και τη δημιουργούμενη ατμόσφαιρα. Τέλος, κατά την εκτύπωση του κλισέ, ο δημιουργός μπορεί να επιλέξει μεταξύ πλειόνων διαθέσιμων τεχνικών εκτυπώσεως εκείνη που προτιμά ή, ενδεχομένως, να χρησιμοποιήσει λογισμικό. 92. Μέσω των ποικίλων αυτών επιλογών, ο δημιουργός φωτογραφικού πορτρέτου μπορεί, επομένως, να δώσει το «προσωπικό του άγγιγμα» στο έργο που δημιουργήθηκε».

13. Δ. Καλλινίκου, Πνευματική ιδιοκτησία και συγγενικά δικαιώματα, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, 3η έκδοση, 2008, σελ. 41.

14. Βάσει της εφαρμογής του άρθρου 11 του Ν.59/1976, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί των έργων των μισθωτών μεταβιβάζονται στον εργοδότη. Βλ. σχετικά : Τ. Συνοδινού, Ph. Jougoux, Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στο ακαδημαϊκό περιβάλλον: μια συγκριτική προσέγγιση της κυπριακής και της γαλλικής έννομης τάξης, ό.π., σελ. 23-28.

15. Α. Παπαδοπούλου, Ο δημοσιογράφος ως πνευματικός δημιουργός και η προστασία των ηθικών του συμφερόντων, στο συλλογικό έργο : Ε. Σταματούδη (επιμ.), Δημοσιογράφοι και εκδότες ΜΜΕ, Ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ό.π., σελ. 35.

16. Συγκεκριμένα τέθηκε το εξής ερώτημα «Μπορεί η αποθήκευση και η επακόλουθη εκτύπωση αποσπάσματος του κειμένου ενός άρθρου, που αποτελείται από μια λέξη κλειδί μαζί με τις πέντε προηγούμενες και τις πέντε επόμενες λέξεις, να θεωρηθούν ως πράξεις αναπαραγωγής που προστατεύονται με το άρθρο 2 της οδηγίας [2001/29]».

17. ΔΕΕ, Nils Svensson, Sten Sjögren, Madelaine Sahlman, Pia Gadd κατά Retriever Sverige AB, C 466/12, Απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2014. Βλ. σχετικά για την απόφαση αυτή :

18. Για την σχετική προβληματική βλ. Μ. Σινανίδου, Ατυπες εκδοτικές «συνεργασίες» : Linking, framing, Meta-tagging, στο

συλλογικό έργο: Ε. Σταματούδη (επιμ.), Δημοσιογράφοι και εκδότες ΜΜΕ, Ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, σελ. 181επ.

19. TPI de Bruxelles, Société civile Copie Presse c/Société de droit américain Google Inc., 5 septembre 2006, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: <http://juriscom.net> · Google Inc vs Copie Presse, διαθέσιμη στην διεύθυνση: https://www.copiepresse.be/images/file/Google/Copiepresse_%20ruling_appeal_Google_%205_May_2011.pdf. Βλ.

σχετικά : Τ. Ε. Συνοδινού, Η εφημερίδα ως βάση δεδομένων, στο συλλογικό έργο: Ε. Σταματούδη (επιμ.), Δημοσιογράφοι και εκδότες ΜΜΕ, Ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, σελ. 174-179.

20. Βλ. Ε. Rosati, What happened after the German Lex Google? Google News became opt-in, <http://ipkitten.blogspot.com/2013/06/what-happened-after-german-lex-google.html>.

21. Ε. Rosati, An ancillary right over news to be soon introduced (also) into Spanish law?, <http://ipkitten.blogspot.com/2014/02/an-ancillary-right-over-news-to-be-soon.html>.

22. Τ. Συνοδινού, Ph. Jougoux, Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στο ακαδημαϊκό περιβάλλον: μια συγκριτική προσέγγιση της κυπριακής και της γαλλικής έννομης τάξης, ό.π., σελ. 53.

23. Τ. Aplin, J. Davies, Intellectual Property Law, Text, cases and materials, 2nd ed., OUP, 2013, σελ. 210, 214.

24. Pro Sieben Media v Carlton Television [1999] 1 WLR 605.

25. P. Torremans, Holyoak & Torremans, Intellectual Property Law, 6th ed., OUP, 2010, σελ. 278.

26. L. Bently, B. Sherman, Intellectual Property Law, 3rd ed., OUP, 2009, σελ. 215.

27. Associated Newspapers v. News Group Newspapers (1986) RPC 515.

28. S. Ricketson, WIPO Study on Limitations and Exceptions of Copyright and Related Rights in the Digital Environment, 2003, σελ. 14. Η μελέτη είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας : http://www.wipo.int/meetings/en/doc_details.jsp?doc_id=16805.

29. M. Walter, S. von Lewinski, European Copyright Law, A Commentary, OUP, 2010, σελ. 1048.

30. S. Ricketson, J. C. Ginsburg, International Copyright and Neighbouring Rights, The Berne Convention and Beyond, OUP, 2010, Volume 1, σελ. 800.

31. S. Ricketson, J. C. Ginsburg, ό.π., σελ. 802.

32. Βλ. Καλλινίκου, ό.π., σελ. 245. Ανάλογη εξαίρεση προβλέπεται και στο άρθρο 25 παρ. 1 του ελληνικού Ν. 2121/1993.